

Interprovinciaal Overleg

Samenvatting

Interprovinciale Rapportage

2003

Milieu, Water,
Landbouw en Natuur

Colofon

uitgave tekst en redactie	Interprovinciaal Overleg Projectgroep BEM 01-05 met bijdragen van IPO, provincies en RIVM
gegevensaanlevering	IPO, provincies, RIVM, FO-Industrie, DHV, AOO, LMA, EC-LNV, K+V, KEMA, CBS, Stichting In Natura, LEI, Emissieregistratie, PEM.
bronnen foto's figuren	Provincie Flevoland, Dirk Huizinga, RIVM CIM-RPT, RIVM
ontwerp en opmaak	Marjan Kramer, Studio RIVM
ontwerp omslag	Marjan Kramer, Studio RIVM
druk	drukkerij Wilco bv, te Amersfoort
internet	www.ipo.nl www.ipo.rivm.nl
IPO-publicatienummer	191

INHOUDSOPGAVE

5	1. Inleiding
7	2. Beleid, monitoring en evaluatie
9	3. Duurzame ontwikkeling bij provincies
11	4. Milieu en Landbouw
13	5. Milieu en Stedelijk Gebied
15	6. Milieu en Water
19	7. Milieu en Bodem
21	8. Natuur
25	9. Milieu en Energie
29	10. Milieu en Verkeer
31	11. Milieu en Afval
33	12. Milieu en Bedrijven

De IPO Monitoringsrapportage Milieu, Water, Landbouw en Natuur 2003 heeft een andere opzet gekregen dan voorgaande jaren. Alleen de samenvatting komt dit jaar in boekvorm. Het hoofdrapport met alle gegevens is op cd-rom aan de samenvatting toegevoegd en is hier op de laatste pagina aangehaakt. Tevens is een internetversie beschikbaar (www.ipo.rivm.nl)

Voor elk van de hoofdstukken van de monitoringsrapportage zijn in deze samenvatting de belangrijkste elementen beschreven. Voor de kernonderwerpen van elk hoofdstuk is daarnaast schematisch een beoordeling gepresenteerd op een goed-tot-slecht schaal. Dit is gedaan door de doelstellingen en voornemens van het beleid af te zetten tegen wat in 2002 de situatie was en door de provincies is gerealiseerd.

Met beoordelingen van belangrijke onderwerpen van een beleidsveld is het ook mogelijk om iets te zeggen over dat beleidsveld in zijn totaliteit. Op deze manier is ook in algemene zin een oordeel te geven over de vorderingen binnen de verschillende invalshoeken van het interprovinciale milieu-, water-, landbouw- en natuurbeleid. Het onderstaande schema geeft van de verschillende hoofdstukken een algemene beschouwing.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Beleid, monitoring en evaluatie			-/+		
Duurzame ontwikkeling bij provincies	--				
Milieu en Landbouw			-/+		
Milieu en Stedelijk Gebied			-/+		
Milieu en Water		-			
Bodembeheer				+	
Natuur			-/+		
Milieu en Energie			-/+		
Milieu en Verkeer		-			
Afval				+	
Milieu en Bedrijven			-/+		

2 **B**eleid Monitoring en Evaluatie

Commissie Alders

Provincies zijn bezig om concrete projecten op te zetten die bijdragen aan duurzame ontwikkeling dan wel het elimineren van een hardnekkig milieuprobleem. Weliswaar hebben tot dusver alle provincies tenminste één project ingediend, de uitvoering staat daarentegen nog aan het begin.

Beleid

De provinciale strategische plannen voor de leefomgeving zijn in toenemende mate integraal van karakter. Er waren in 2002 vier provincies met een volledig geïntegreerd Omgevingsplan: Groningen, Drenthe, Flevoland en Limburg. Onderling vertonen de provinciale plannen grote verschillen. Dit komt omdat er vooral maatwerk voor de regio geleverd wordt. Steeds meer provincies gebruiken de beleidscyclus als handvat bij het opzetten van het omgevingsbeleid. Hierdoor is er in toenemende mate aandacht voor de doorwerking van het beleid. Het is nu vervolgens de kunst om hier uitwerking aan te geven.

Monitoring

Alle provincies publiceren periodiek toestandrapportages waarin gegevens worden gepresenteerd over de omgevingskwaliteit. Ook de provinciale prestaties worden overal bijgehouden. Het monitoren van de doorwerking van het provinciale beleid wordt nog 'slechts' door ruwweg de helft van de provincies opgepakt. Er vindt steeds meer een verschuiving plaats van 'monitoring aan de poort' (bij beleidsambtenaren) naar 'monitoring in het veld' (bij de doelgroepen).

Evaluatie

Er zijn veel verschillen in de wijze waarop provincies omgaan met en uitvoering geven aan beleidsevaluatie. Veelal gebeurt dit ad hoc. Alleen Gelderland had in 2002 een evaluatieprogramma waarin is aangegeven welke evaluaties de komende jaren zullen worden uitgevoerd. De leerpunten uit de beleidsevaluaties worden nog onvoldoende betrokken bij de ontwikkeling van nieuw beleid. In IPO-verband bestaat sinds enkele jaren een beleids-evaluatie die gekoppeld is aan de monitoringsrapportage. De evaluatie leidt tot bestuurlijke en ambtelijke aanbevelingen. Ook hier vindt nog onvoldoende doorvertaling van de aanbevelingen in nieuw IPO-beleid plaats.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Commissie Alders			-/+		
Beleid			-/+		
Monitoring			-/+		
Evaluatie		-			

3 Duurzame ontwikkeling bij provincies

Invoering provinciaal bedrijfsinterne milieuzorgsysteem

De rijksoverheid hecht veel waarde aan milieuzorgsystemen volgens ISO 14001 bij overheden, waaronder dus ook de provincies.

Wat betreft de prestaties van de provincies in 2002 met betrekking tot de totstandkoming van een bedrijfsintern milieuzorgsysteem (BIM) komt een niet erg rooskleurig beeld naar voren: slechts drie provincies hebben te kennen gegeven (deels) een BIM in werking te hebben in hun organisaties. Een provincie heeft een BIM in offertestadium.

Duurzaam inkoopbeleid provincies

Overheden spelen een cruciale rol bij het stimuleren van duurzame ontwikkeling. Vanaf 1999 loopt een IPO-project waar de provincies de intenties in een convenant hebben uitgesproken om duurzaam inkopen te bevorderen. Slechts zeven provincies hebben aangegeven volgens dit convenant aankopen verrichtten.

De bereidheid van de overige provincies met betrekking tot duurzaam inkopen kan door gebrek aan informatie niet worden ingeschat.

Duurzame energie bij provincies

De aandacht voor duurzame energie is volop in de belangstelling bij de provincies. Met name wat betreft energiebesparing ondernemen veel provincies activiteiten. Hierin vormt ook het vervoersmanagement een belangrijk element.

Veel provincies hebben aangegeven dat ze in 2002 activiteiten hebben ondernemen om het energiegebruik door de provinciale organisatie terug te dringen. Utrecht geeft concreet aan dat ze het stroomverbruik in 2002 voor het provinciehuis hebben weten terug te brengen met 15% ten opzichte van 1999.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Invoering van bedrijfsinterne milieuzorgsysteem		-			
Duurzaam inkoopbeleid provincies				+	
Duurzame energie bij provincies			-/+		

Grondwateronttrekkingen

Slechts vier provincies kunnen gegevens voor 2002 presenteren over de hoeveelheid onttrokken grondwater door de landbouwsector. Drenthe is koploper met 2 miljoen kuub, daarna volgen Flevoland en Zeeland met respectievelijk 1,3 en 0,09 miljoen kuub. In Fryslân vindt geen grondwateronttrekking door de landbouw plaats. Zeeland heeft de meeste grip op de grondwateronttrekkingen door de landbouw doordat zowel gegevens als kwantitatieve doelstellingen beschikbaar zijn.

Vier provincies hebben in 2002 één of meerdere projecten uitgevoerd of gerealiseerd. Dit waren Gelderland, Flevoland, Limburg en Noord-Brabant. Het betrof hier veelal stimuleringsprojecten.

Tweederde van het aantal provincies geeft aan dat andere overheden en/ of doelgroepen betrokken zijn bij het beleid op het gebied van grondwateronttrekkingen in de landbouw. Genoemd worden vooral drinkwaterbedrijven, waterschappen, standsorganisaties en terreinbeherende instanties.

Gewasbeschermingsmiddelen

De emissies van gewasbeschermingsmiddelen namen in de periode vanaf 1985 tot 2000 fors af (ongeveer 70%). Het blijft lastig om verbruikscijfers per provincie te verkrijgen. Uit cijfers van 1999 blijkt dat Noord Holland, Flevoland en Zeeland de provincies zijn met het hoogste verbruik, Utrecht, Fryslân en Overijssel scoren daarin laag. Er zijn slechts enkele provincies die kwantitatieve doelstellingen voor het gewasbeschermingsmiddelen-gebruik hebben geformuleerd (Noord-Brabant, Utrecht, Overijssel (deels)).

Veel provincies voeren actief beleid om het verbruik van gewasbeschermingsmiddelen terug te dringen. In 2002 waren veel projecten gepland en vrijwel allen zijn ook uitgevoerd en gerealiseerd.

Bij vijf provincies was er in 2002 sprake van doorwerking. Dit betrof veelal de waterschappen en de standsorganisaties die bij provinciale projecten werden betrokken.

Ammoniak

De ammoniakemissie is landelijk afgenomen van circa 232 miljoen kilogram in 1990 tot circa 148 miljoen kilogram in 2001. Naar verwachting wordt voor ammoniak het EU-plafond voor 2010 van 128 miljoen kilogram met het vastgestelde beleid wel gehaald. De NMP-4 doelstelling is scherper geformuleerd (maximaal 100 miljoen kilogram).

Extra aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om deze doelstelling te halen.

Voor 2002 zijn geen ammoniakemissiecijfers beschikbaar uitgesplitst over de provincies. Alleen Drenthe, Gelderland en Noord-Brabant hebben hier doelstellingen voor geformuleerd. Vrijwel geen provincie heeft in 2002 projecten uitgevoerd of acties ondernomen met betrekking tot de ammoniakreductie. Via de reconstructiegebieden wordt een reductie van ammoniak bereikt, dit is echter een rijksproject waaraan de provincies meewerken.

De ammoniakreductie wordt bereikt door groene stallen te bouwen en het realiseren van nieuwe stallen volgens de best bestaande technieken. Een overzicht hiervan is echter niet te verkrijgen.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Grondwateronttrekkingen		-			
Gewasbeschermingsmiddelen				+	
Ammoniak			-/+		

5 Milieu en Stedelijk gebied

Beleidsontwikkeling milieu en economie

In 1997 heeft de regering de eerste nota Milieu en Economie aangeboden aan de Tweede Kamer. De hoofddoelstelling van deze nota is om een ont koppeling te realiseren tussen economische groei en de milieudruk. Vrijwel alle provincies hebben in 2002 deze hoofddoelstelling uitgewerkt in het beleid. De uitwerking vertoont wel verschillende benaderingswijzen die hebben geleid tot vrij aanzienlijke onderlinge verschillen. Er zijn derhalve in 2002 een grote verscheidenheid aan projecten en acties bij de verschillende provincies opgestart. De voortgang is bemoedigend: veel projecten zijn al gerealiseerd, anderen zijn nog in de uitvoeringsfase.

Duurzame bedrijventerreinen

Provincies hanteren verschillende definities en criteria voor het begrip duurzame bedrijventerreinen. Toch bestaat over de inhoud overeenstemming: een integrale aanpak, noodzakelijk om conflicterende doelstellingen met elkaar in evenwicht te brengen. Driekwart van de provincies hebben aangegeven duurzame bedrijventerreinen in voorbereiding te hebben. Het is voor provincies niet mogelijk gebleken aan te geven wat hiervan in 2002 is gerealiseerd. Ook kan niet worden aangegeven of er voorschriften voor duurzame bedrijventerreinen zijn opgenomen in actuele bestemmingsplannen. Het is (nog) niet mogelijk om het milieurendement aan te geven van duurzame bedrijventerreinen.

Geluidsbeleid

Het geluidsbeleid staat volop in de belangstelling. Hoewel de sanering van de grootste knelpunten op het gebied van geluid (industrie, rail, weg) voortvarend wordt opgepakt, dient er nog veel werk te worden verricht. In het kader van de modernisering instrumentarium geluidsbeleid (MIG) wordt de wet geluidhinder aangepast.

Het provinciaal geluidsbeleid is deels geformuleerd in meer algemene documenten, zoals een provinciaal Omgevingsplan, en maakt verder, al of niet in de vorm van beleidsregels, deel uit van een Provinciale milieuverordening, van vastliggend vergunningenbeleid en/of beleid ten aanzien van hogere grenswaarden. In een enkel geval is geluidsbeleid vastgelegd in een meer specifieke beleidsnota. Bij eenderde van de provincies zijn projecten en acties dan wel in voorbereiding, opgestart of afgerond. De anderen hebben geen acties in voorbereiding of zijn daarmee gestaakt omdat het wetsontwerp MIG door het Ministerie van VROM is ingetrokken.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Beleidsontwikkeling milieu en economie		-			
Duurzame bedrijventerreinen				+	
Geluidsbeleid			-/+		

Regionale waterberging

Als het gaat om het aanwijzen van ruimte voor waterberging hebben de meeste provincies net (of nog net niet) het stadium afgesloten van het opstellen van ambities en procedures, en het aanwijzen van zoekgebieden voor waterberging. De gevolgde methodes en hoeveelheden verschillen onderling aanzienlijk. De provincies die daadwerkelijk al ruimte voor waterberging hebben aangewezen in een bestemmingsplan, hebben dit voor (veel) minder dan 10% van het geambieerde aantal hectares gedaan. Gezien de lange looptijd van de plannen voor waterberging en de experimentele fase waarin het beleid zich vooralsnog bevindt, is het te vroeg om te spreken van voor- of achterliggen op schema.

Waterconservering

De provincies die waterconservering in de landbouw invullen, doen dit allen op een verschillende wijze. De cijfers zijn daarom moeilijk te vergelijken. In de drie provincies waar een specifieke opgelegde peilverhoging in een specifiek omschreven landbouwgebied wordt nagestreefd (Gelderland, Utrecht, Limburg), komt deze peilverhoging zeer traag op gang. Zeeland is een positieve uitzondering.

Verdrogingsbestrijding

De verdrogingsbestrijding was in 2000 volop in de uitvoeringsfase. Op 53% van het areaal aan verdroogde gebieden was actie ondernomen. Ruim 15.000 hectare (ofwel 3%) van het areaal was in 2000 hydrologisch geheel hersteld, en 30% was 'gedeeltelijk hersteld'. Eind 2002 ontbraken gegevens om een uitspraak te doen over de voortgang van verdrogingsbestrijding in 2001 en 2002. Dat is op zich al een zorgelijk gegeven. De gegevens die er zijn, zoals het Alterra-rapport 'Blauw voor groen, nog veel te doen' en de cijfers uit de Uitvoeringscontracten Rijk-Provincies, suggereren dat de uitvoering van de verdrogingsbestrijding in 2001 en 2002 stagneerde.

GGOR

De doelstelling uit de vierde Nota waterhuishouding dat de provincies uiterlijk in 2002 een Gewenst Grond- en Oppervlaktewater Regime (GGOR) vaststellen, is niet gehaald. Het meest vergevorderd zijn Limburg en Brabant. Recent is afgesproken dat de GGOR's in 2010 moeten zijn vastgesteld. De meeste provincies zijn begonnen met het opstellen van het GGOR. Tweederde van de provincies wil dat de GGOR voor 2010 voor hun gehele grondgebied is vastgesteld. GGOR wordt voornamelijk gezien als een integraal instrument.

Beekherstel

De meeste provincies zijn vanaf 2000 bezig met het herstel van kilometers watergang. Enkele anderen zijn al vanaf begin jaren '90 bezig. In die jaren zijn meestal enkele tientallen kilometers watergang hersteld.

De voortgang van het ecologisch herstel van watergangen varieert bij de verschillende provincies. Zeeland en Limburg liggen voor op de eigen doelstelling; de overige provincies liggen op schema of lopen hierop iets achter.

Verontreinigde waterbodems

De sanering van de waterbodems verkeert nog in een beginfase. Gezien het feit dat eind 2002 nog slechts 5% was gesaneerd, is het zeer de vraag of het tussendoel, een saneringspercentage van 20 procent van de ernstig vervuilde waterbodems in 2005, wordt gehaald. Van de provincies die achter lopen zegt 80% dat zij nog geen lange termijnplanning hebben opgesteld.

Diffuse bronnen

Van diffuse bronnen spreekt men wanneer de verontreiniging niet van een punt afkomstig is, maar van diverse, verspreide oorzaken. Het aandeel van diffuse bronnen is in absolute zin gelijk gebleven, terwijl puntlozingen afnamen. Aanpak van diffuse bronnen verloopt over een groot aantal verschillende deel terreinen. Fryslân en Brabant hebben beleid dat het verst is gevorderd (hier is ook een hoger budget beschikbaar), Groningen en Flevoland blijven achter.

Riolverstorten

De eisen waaraan het gemeentelijk rioleringsstelsel moeten voldoen zijn beschreven in de Basisinspanning Riolerings. In 2005 moeten alle Nederlandse gemeenten aan deze verplichting voldoen. Eind 2002 was alleen Fryslân aardig op weg dit doel te bereiken. De meeste provincies geven aan dat zij waarschijnlijk deze doelstelling niet gaan halen. De inschatting is dat in 2005 driekwart van de gemeenten aan de vastgestelde eisen zal voldoen.

Stedelijke waterplannen

In de 4e Nota Waterhuishouding wordt gesteld dat alle gemeenten binnen drie jaar stedelijke waterplannen opstellen. Er waren eind 2002 vier provincies waar het percentage gemeenten met een stedelijke waterplan tussen de 10 en 20 lag. Bij de andere provincies was dit lager dan 10%.

In de stedelijke waterplannen zijn doelen opgenomen voor de afkoppeling van verhard oppervlak van de riolering. De meeste provincies hebben deze overgenomen. De doelstelling van 60% afkoppeling van de neerslagafvoer in stedelijke uitbreidingsplannen wordt gehaald. In bestaand stedelijk gebied is het afkoppelen technisch moeilijker te realiseren. De bereikte 5% afkoppeling blijft vooralsnog achter bij de doelstelling van 20%. De meeste provincies hebben subsidiegelden voor gemeenten gereserveerd, gemiddeld 60 duizend euro. Er was in 2002 sprake van onderbesteding van deze gelden.

Watertoets

De Watertoets is opgezet als een instrument om in een vroegtijdig stadium water op te nemen in ruimtelijke plannen. De Watertoets blijkt inmiddels ruime bekendheid te genieten. Met ingang van 2001 is de Watertoets verplicht en alle provincies gebruikten eind 2002 dan ook de Watertoets.

De huidige toepassing beperkt zich echter nog te vaak tot elementen van het proces in plaats van het proces als samenhangend geheel. Vooral het informeren, prioriteren en afspraken maken bij de start van de planvorming worden weinig benut. De advisering is nog te weinig op maat toegesneden. Locatiekeuzen blijven buiten beeld. Ook is van strikte toetsing en beoordeling nog weinig sprake.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Regionale waterberging			-/+		
Waterconservering		-			
Verdrogingsbestrijding			-/+		
GGOR		-			
Beekherstel			-/+		
Verontreinigde waterbodems		-			
Diffuse bronnen			-/+		
Riooloverstorten	--				
Stedelijke waterplannen			-/+		
Watertoets			-/+		

Ontgrondingen

Negen provincies hebben voor de periode 1998-2008 taakstellingen opgenomen voor de winning van beton- en metselzand. Ten aanzien van ophoogzand zijn geen taakstellingen geformuleerd. De voorlopige cijfers geven aan dat in de periode 1998-2002 bijna 75 miljoen ton beton- en metselzand is gewonnen en 87 miljoen ton ophoogzand. Voor de winningen beschikt een aantal provincies over bouwgrondstoffenplannen. Hierin staat beleid geformuleerd dat er op gericht is om zoveel mogelijk secundaire grondstoffen toe te passen in plaats van winning van primaire grondstoffen. Er zijn onvoldoende gegevens bekend om betrouwbare uitspraken te doen over reductie van primaire bouwstoffen door toepassing van secundaire bouwstoffen. Bij drie provincies zijn convenanten of samenwerkingsovereenkomsten afgesloten.

Bodembeheer

Ten aanzien van het bodembeheer komt het proces van het opzetten van bodeminformatiesystemen, bodemkwaliteitskaarten en bodembeheersplannen bij gemeenten goed op gang. In 2005 moet het landsdekkend beeld van de bodemkwaliteit gereed zijn. Hiermee faciliteren de provincies maatschappelijke processen en wordt stagnatie van ontwikkelingen door bodembodemvervuiling voorkomen.

Saneringen

In 2002 hebben de provincies bij ruim 60 hectare aan bodemsaneringsprojecten begeleiding gegeven, waarbij 1,9 miljoen kuub grondwater is gesaneerd. Het aantal bodemsaneringen in het kader van de bedrijvenregeling stijgt en de provincies ondernemen steeds meer activiteiten om de bodemsanering op bedrijventerreinen op te pakken.

Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing

De invloed van het Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing is in de bodemsanering steeds meer merkbaar. Door 62 programmagemeenten werden meerjarenprogramma's opgesteld en door 76 projectgemeenten werden projecten ingediend.

Thematische bodemmeetnetten

De thematische bodemmeetnetten leveren een adequaat inzicht in de verontreinigingen door diffuse bronnen in het landelijk gebied. De meetnetten zijn bij een aantal provincies gebiedsdekkend uitgevoerd, terwijl bij een ander deel van de provincies, ook afhankelijk per thema, in kwetsbare gebieden de bodemkwaliteit wordt gemeten. De meetnetten bodem- en grondwaterkwaliteit vervullen in het kader van het landsdekkend beeld een

belangrijke bijdrage bij het vaststellen van de bodemkwaliteit bij de diffuse verontreinigingen in landelijke gebieden. De meetnetten zijn nu en in de toekomst van eminent belang om te voldoen aan de informatie over gebieden volgens Europese eisen. Een actueel voorbeeld is bijvoorbeeld de Kaderrichtlijn Water

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Ontgroningen				+	
Bodembeheer				+	
Saneringen			-/+		
Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing				+	
Thematische bodemmeetnetten					

Begrenzings ecologische hoofdstructuur

Kern van het denken over en het realiseren van natuur en natuurbeleid in Nederland is de ecologische hoofdstructuur (EHS). De EHS dient in 2018 te zijn gerealiseerd, de uiteindelijk beoogde omvang is ongeveer 750.000 hectare. Van de 489.900 hectare door de provincies te begrenzen hectares is eind 2002 429.500 hectare daadwerkelijk begrensd. Dit betekent dat 89% van de totale provinciale taakstelling is gerealiseerd. Er zijn echter grote verschillen tussen de provincies te constateren. Groningen, Gelderland en Noord-Holland hebben driekwart of minder van de eigen doelstelling (te begrenzen oppervlakte in 2005) gehaald; Zeeland en Noord-Brabant hebben de eigen doelstelling al bereikt.

Ecologische structuur grondverwerving

Het grootste knelpunt voor de grondverwerving ten behoeve van de Ecologische hoofdstructuur is de in de tweede helft van 2002 ingestelde aankoopstop. Tien provincies geven aan doelstellingen te hanteren voor de verwerving van grond ten behoeve van de ecologische hoofdstructuur. De provincies die een doelstelling hanteren hebben een gezamenlijke taakstelling voor grondverwerving van 129.700 hectare. Eind 2002 is hiervan 52% daadwerkelijk verworven. Hierbij moet worden aangetekend dat het werkelijke percentage aanzienlijk hoger ligt, aangezien een aantal gegevens ontbreken.

Gebiedsplannen en natuurdoeltypen

In het Programma Beheer, ingevoerd in 2000, zijn doelstellingen opgenomen. Om in aanmerking te komen voor subsidiegelden die hiermee annex zijn, moeten provincies gebiedsplannen en natuurdoeltypenkaarten realiseren. Alle provincies hebben doelstellingen geformuleerd op het gebied van gebiedsplannen en natuurdoeltypen. De provinciale gebiedsplannen zijn vrijwel gerealiseerd. De helft van de provincies beschikt over een vastgestelde natuurdoeltypenkaart, bij de andere provincies is deze nog in ontwikkeling.

Ecologische structuur inrichting

Een groot aantal provincies heeft doelstellingen geformuleerd op het gebied van de inrichting van de ecologische hoofdstructuur. Opmerkelijk hierbij is dat deze doelstellingen vooral zijn gegeven in beleidsmatige omschrijvingen, vrijwel zonder uitzondering gericht op de realisatie van de EHS in 2018.

In veel gevallen wordt verwezen naar de desbetreffende provinciale beleidskaders.

Geen enkele provincie geeft kwantitatieve en/of kwalitatieve doelstellingen.

Veel informatie die specifiek betrekking heeft op het vastleggen, inrichten en overdragen van de EHS, is niet of niet voldoende beschikbaar.

Compensatiebeleid

In een aantal specifieke gebieden mag geen netto verlies in areaal en kwaliteit van natuurwaarden optreden. Ingrepen die in deze gebieden plaatsvinden, veelal infrastructurale werken, dienen te worden gecompenseerd. Opvallend is dat een vrij groot aantal provincies aangeeft projecten te kennen die leiden tot aantasting van de ecologische hoofdstructuur. Tweederde van het aantal provincies heeft concreet compensatiebeleid vastgesteld. Het is nog niet mogelijk concrete gegevens op te nemen met betrekking tot de omvang en de aard van de te treffen compenserende maatregelen.

Ecologische verbindingen

Het verbeteren van de verbindingen tussen natuurgebieden is van groot belang voor de uitwisseling van en tussen verschillende populaties en het verminderingen van de uitsterfkans. Alle provincies hebben doelstellingen geformuleerd op het gebied van ecologische verbindingen. Hoewel de begrenzing redelijk vlot verloopt komt de realisatie maar moeizaam van de grond.

Strategische groenprojecten

Het Rijk heeft een aantal natuurontwikkelingsprojecten en grote groengebieden aangegeven als strategische groenprojecten, omdat deze van strategisch belang zijn voor de realisatie van het rijksbeleid. De voortgang van de strategische groenprojecten ligt redelijk op schema. Op eenderde van de realiseringstermijn is circa 40% van de verwervingstaakstelling ingevuld.

Natuurontwikkeling

Natuurontwikkeling richt zich op de natuurgebieden buiten de ecologische hoofdstructuur. Driekwart van de provincies geeft aan doelstellingen te hebben geformuleerd op het gebied van natuurontwikkeling. Over het al dan niet op koers liggen van de provinciale natuurontwikkeling kan, op basis van de beschikbare informatie, geen uitspraak worden gedaan. Vermelde succesfactoren voor natuurontwikkeling zijn: snelle grondverwerving, goede voorlichting, communicatie en voldoende financiële middelen.

Beleid voor de groene ruimte

Met de totstandkoming van de Nota Ruimte ontstaat een nieuw landelijk beleidskader voor de groene ruimte. Min of meer hierop vooruitlopend zijn reeds een aantal voorzieningen getroffen. Eén daarvan is de Kwaliteitsimpuls Landschap, die bestaat uit de aanleg van nieuwe en het herstel en onderhoud van bestaande kenmerkende landschapselementen. Daarnaast is in het najaar van 2002 de subsidieregeling voor het opstellen van Landschapsontwikkelingsplannen opengesteld. Beide regelingen staan aldus nog in de kinderschoenen.

Onderzoek en evaluatie

Vlakdekkend onderzoek van flora en fauna richt zich op het in beeld brengen van zeldzame soorten of anderszins waardevolle natuur. Het grootste deel van de provincies geeft aan in 2002 zowel vlakdekkend als monitoringsonderzoek naar flora en fauna uitgevoerd te hebben. Het resterende deel heeft geen vlakdekkend, maar wel monitoringsonderzoek

uitgevoerd. Vanaf 1999 verzorgen de provincies de uitvoering van het Landelijk Meetnet Flora-, Milieu- en Natuurkwaliteit van het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM). Slechts een klein aantal provincies geeft expliciet aan monitoringsactiviteiten uit te voeren in het kader van het NEM, anderen geven dit niet aan of melden dat deze informatie niet beschikbaar is.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Begrenzings ecologische hoofdstructuur				+	
Ecologische structuur grondverwerving		-			
Gebiedsplannen en natuurdoeltypen				+	
Ecologische structuur inrichting		-			
Compensatiebeleid			-/+		
Ecologische verbindingen		-			
Strategische groenprojecten				+	
Natuurontwikkeling			-/+		
Beleid voor de groene ruimte			-/+		
Onderzoek en evaluatie			-/+		

Windenergie

Rijk, provincies en gemeenten voeren de Bestuursovereenkomst Landelijke Ontwikkeling Windenergie uit, ook wel BLOW genoemd. Daarin is voor elke provincie een minimum taakstelling opgenomen ten aanzien van het te realiseren opgesteld windvermogen in 2010. In totaal dient dan voor 1.500 MW aan windvermogen op land te zijn opgesteld. Eind 2002 stond de teller op bijna 700 MW, waarbij Flevoland de taakstelling inmiddels al heeft gehaald. Alle provincies zijn in enigerlei vorm in overleg getreden met doelgroepen (gemeenten, energiebedrijven) om eigen of gezamenlijke doelen voor de toepassing van windenergie te bereiken. Er lopen bij verschillende provincies nog een aantal (langdurige) planprocedures voor het opzetten van windenergieparken, wanneer dit goed verloopt is de inschatting dat de BLOW-taakstelling gehaald gaat worden.

Zonne-energie

Zonne-energie wordt voornamelijk kleinschalig toegepast door toepassing van zonneboilers bij particuliere woningen, dan wel door rechtstreekse levering van stroom van zonnepanelen aan het elektriciteitsnet. De provincies hebben geen cijfermatige doelstellingen geformuleerd ten aanzien van een te bereiken opgesteld fotonvoltaïsch vermogen. Provinciale initiatieven liggen vooral op het vlak van initiëren en stimuleren van acties op het gebied van zonne-energie.

De provinciale inzet met betrekking tot de toepassing van duurzame energie bestaat voor wat betreft zonne-energie vooral uit voorlichtings- en stimuleringsactiviteiten. Het ondersteuningsbeleid van provincies heeft geleid tot een grotere betrokkenheid van gemeenten en marktpartijen bij de realisering van zonne-energieprojecten. Mede als gevolg van provinciaal stimuleringsbeleid is het opgesteld oppervlak aan zonnecollectoren in Nederland vanaf 1995 tot 2001 gegroeid van ongeveer 100.000 m² tot 190.000 m².

Bio-energie

De kwantitatief belangrijkste vorm van duurzame energie in Nederland is bio-energie. Bio-energie wordt opgewekt uit verbranding van organische componenten van afval, biomassa, en vergisting van biomassa. Steeds meer energiecentrales worden geschikt gemaakt voor de bijstook van biomassa. De elektriciteitsproductiesector en de Rijksoverheid hebben in het zogenoemde Kolenconvenant 2002 afspraken gemaakt over bijstook van biomassa in kolencentrales. In de eerste budgetperiode van het Kyoto Protocol (2008-2012) zal een situatie moeten worden bereikt waarbij de biomassa-inzet op jaarbasis moet corresponderen met 475MWe vermogen.

Er liepen in 2002 bij de provincies tal van initiatieven om het gebruik van biomassa voor energieopwekking te bevorderen. Het Ministerie van Economische Zaken werkt aan een Actieplan Biomassa waarin ook de provincies participeren.

Warmte- en koudeopslag

Opslag van omgevingswarmte of warmte van afvalwater in de bodem, en gebruik daarvan voor klimaatregeling in gebouwen wordt in de utiliteitsbouw al veelvuldig toegepast, mede omdat de techniek goed is ontwikkeld. In andere sectoren als bijvoorbeeld de glastuinbouw is dit zeer gering.

De provincies hebben in het algemeen geen specifieke doelstellingen geformuleerd voor warmte- en koudeopslag. Het opgesteld vermogen voor warmte- en koudeopslag lag in 2001 op ruim 290 MW en neemt nog steeds toe. In het kader van de provinciale vergunningverlening op basis van de Grondwaterwet hebben in 2002 verschillende provincies vergunningen afgegeven voor gebruik van warmte- en koudeopslag.

Energiebesparing in de land- en tuinbouw

In de ontwikkeling naar een meer duurzame landbouw is voor wat betreft het thema milieu en energie vooral winst te boeken in de glastuinbouw, bloembollenteelt en paddestoelensector. Met deze sectoren zijn ook Meerjarenaafspraken energiebesparing gemaakt. Een drietal provincies heeft afspraken die hier in genoemd zijn doorvertaald naar doelstellingen voor de eigen provincie. Zeven provincies hebben in 2002 activiteiten ontplooid op het gebied van energiebesparing in de land- en tuinbouw. Met name in het kader van provinciaal gebiedenbeleid wordt duurzame landbouw door provincies gestimuleerd en ondersteund.

Energiebesparing bij verkeer en vervoer

In relatie tot de energieproblematiek is vooral het beleid dat zich richt op het terugdringen van vermijdbare mobiliteit en bevordering van openbaar vervoer van belang. Alle provincies hebben hier ook doelstellingen voor geformuleerd. Afgeleid van de mobiliteitsdoelen wordt een geringer energieverbruik bevorderd. Aangezien er ook in 2002 nog steeds sprake was van toenemende (auto)mobiliteit, zal daarom ook geen vermindering van het gebruik van fossiele brandstoffen hebben plaatsgevonden. Verschillende provincies hebben acties ondernomen om het energiegebruik in de verkeers- en vervoerssector terug te dringen, maar resultaten vallen niet te kwantificeren.

Energiebesparing in de bouw

Binnen dit aandachtsveld gaat het om vermindering van het gebruik van niet duurzame energie in gebouwen, zowel bij nieuwbouw en verbouw, als in bestaande gebouwen. De feitelijke realisatie van energiebesparingen in de bouw zal moeten komen van gemeenten en marktpartijen. Enkele provincies hebben concrete reductiedoelstellingen geformuleerd met betrekking tot energiebesparing in de bouw. Het feitelijke energiegebruik valt niet te kwantificeren. Er lopen bij veel provincies activiteiten om energiebesparing in de bouw te bevorderen. Verschillende provincies organiseren workshops en dragen bij aan regionale energie-bureaus.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Windenergie				+	
Zonne-energie				+	
Bio-energie			-/+		
Warmte- en koudeopslag			-/+		
Energiebesparing in de land- en tuinbouw			-/+		
Energiebesparing bij verkeer en vervoer		-			
Energiebesparing in de bouw			-/+		

Wegverkeer

Het aantal kilometers op de wegen neemt nog steeds toe, dat geldt ook voor de provinciale wegen. Auto's worden steeds zuiniger en schoner. Dat leidt voor bijna alle emissies tot een flinke afname. Alleen de emissie van het broeikasgas kooldioxide blijft stijgen hoewel er wel een afvlakking is door de stagnerende economie. Veel provincies zijn actief om de automobilititeit terug te dringen door het openbaar vervoer, het fietsgebruik en het carpoolen te stimuleren. De voortgang van deze projecten is vaak onduidelijk. Het effect komt niet tot uitdrukking in een veranderende vervoermiddelenkeuze. Het is wel aanmerkelijk dat de groei van het autogebruik er enigszins door is beperkt. Wat betreft de doorwerking geven enkele provincies voorbeelden van bijdragen van maatschappelijke doelgroepen of andere overheden aan de beleidsuitvoering.

Geluid- en stankhinder

Op rijkswegen wordt met voortvarendheid gewerkt aan de bestrijding van geluidsoverlast door aanleg van geluidswallen, -schermen en zoab. Ondanks het feit dat veel provinciale wegen door of langs woongebieden lopen doen de provincies in het algemeen weinig aan de bestrijding van geluidsoverlast. Alleen bij reconstructies en wegonderhoud wordt sporadisch aandacht besteed aan het aspect geluid. Het geluidsprobleem van het verkeer verschuift daardoor meer en meer van rijks- naar provinciale wegen. Het RIVM heeft berekend dat 70% van de woningen in Nederland een geluidbelasting van meer dan de voorkeurswaarde van 50 d(B)A ondervindt. Een kwart van de stiltegebieden in Nederland heeft een geluidbelasting die hoger is dan de norm.

Wat betreft de stankhinder door het verkeer voert geen van de provincies acties of projecten uit. Er bestaat sowieso bij provincies weinig inzicht in de mate van stankhinder door het wegverkeer.

Modalsplit goederenvervoer

Het grootste deel van het goederenvervoer gaat in Nederland over de weg. Vrijwel alle provincies hebben doelstellingen geformuleerd om het wegvervoer terug te dringen ten voordele van een van de andere vervoersmodaliteiten; water, rail en leiding. De helft van de provincies voert projecten uit om de gestelde doelen te realiseren. Er zijn geen provinciale tijdreeksen van de modalsplit, de verdeling van het goederenvervoer over de verschillende modaliteiten. Hierdoor valt niet aan te geven in hoeverre de inspanningen van de provincies leiden tot het bereiken van de gestelde doelen. Enkele provincies geven voorbeelden van doorwerking van het provinciale beleid naar maatschappelijke doelgroepen en andere overheden.

Veiligheid goederenvervoer

Naast de algemene wettelijke normen voor individueel en groepsrisico heeft geen van de provincies concrete doelstellingen geformuleerd voor de veiligheid van het goederenvervoer. Wel geven enkele provincies aan bezig te zijn hiervoor beleid te ontwikkelen. Een aantal provincies is bezig met het verbeteren van het inzicht in de risico's van het vervoer van gevaarlijke stoffen. Sommige provincies hebben hun risico inventarisaties via internet toegankelijk gemaakt. Overigens hebben nog niet alle provincies een actueel overzicht van de risicoknelpunten beschikbaar. Wat betreft de doorwerking noemen enkele provincies de bijdragen van met name andere overheden aan de risico-inventarisaties.

Verkeer en natuur

Zeven provincies hebben doelstellingen geformuleerd voor het terugdringen van het aantal ecologische knelpunten. De meeste provincies zijn echter nog bezig deze in kaart te brengen. De beschikbare gegevens zijn nog niet betrouwbaar en actueel. Dit maakt het moeilijk om een algemeen beeld te krijgen en om de vorderingen in het aanpakken van de ecologische knelpunten te volgen. Vrijwel alle provincies zijn bezig om de knelpunten aan te pakken. Hierbij moet bijvoorbeeld gedacht worden aan het aanleggen van faunatunnels en -viaducten, aanpassingen van bruggen en aanleg van ecoduiders. Er wordt slechts in enkele gevallen een bijdrage geleverd door maatschappelijke doelgroepen of door andere overheden. Wat betreft de doorwerking noemen enkele provincies bijdragen van natuur en milieuorganisaties en van andere overheden.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Wegverkeer			-/+		
Geluid- en stankhinder	--				
Modalsplit goederenvervoer			-/+		
Veiligheid goederenvervoer			-/+		
Verkeer en natuur			-/+		

Met preventie naar duurzaam ondernemen

De hoofddoelstelling van dit programma is het verminderen van de milieubelasting door bedrijfsmatige activiteiten, waarmee een bijdrage wordt geleverd aan de ontkoppeling van milieudruk en economische groei. Alle provincies hebben de doelstellingen uit het landelijke programma verankerd in een provinciaal beleidsstuk of in een conceptversie. In deze beleidsstukken hebben de provincies eigen doelstellingen opgenomen. Het aantal provinciale projecten in het kader van het programma duurzaam ondernemen is in totaal 108 voorgenomen projecten. Bij uitvoering van het programma liggen de meeste provincies goed op schema, 87 projecten zijn afgerond. In totaal hebben de provincies bijna 1.500 bedrijven bereikt met projecten in het kader van duurzaam ondernemen. Vrijwel alle provincies hadden in 2002 voornemens gepresenteerd en ook uitgevoerd om andere overheden te betrekken bij het programma 'Met preventie naar duurzaam ondernemen'. Zeer uiteenlopende activiteiten zijn in dit kader genoemd.

Huishoudelijk afval

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de inzameling van huishoudelijk afval. Provincies stimuleren gemeenten huishoudelijk afval zoveel mogelijk gescheiden op te halen. De meerderheid van de provincies heeft hiervoor doelstellingen geformuleerd. De groei van de hoeveelheid huishoudelijk afval is tot stilstand gekomen. De hoeveelheid gescheiden ingezameld huishoudelijk afval is iets toegenomen. Vrijwel alle provincies hadden in 2002 acties voorgenomen die ofwel afgerond zijn of nog lopen.

Secundaire en primaire bouwstoffen in provinciale werken

Bij de bouwgrondstoffenvoorziening (zand, grind en klei) is het uitgangspunt dat dit duurzaam moet geschieden. Provincies hebben een voorbeeldfunctie met betrekking tot de inzet van secundaire grondstoffen in provinciale werken. Slechts bij enkele provincies lijkt er continuïteit en een positieve ontwikkeling te zijn bij de inzet van secundaire bouwstoffen. Het is niet mogelijk om betrouwbare uitspraken te doen over het gebruik van secundaire grondstoffen omdat een goede registratie bij vrijwel alle provincies ontbreekt.

Aanbod en verwerking van afval

Het streven is gericht op vermindering van afvalstromen, daarbinnen zijn in afnemende volgorde van voorkeur hergebruik/ nuttige toepassing, verbranden en storten de varianten. De landelijke trend laat zien dat er een geleidelijke afname is te zien van de hoeveelheid niet-gevaarlijk afval dat in Nederland is verwerkt. De verwerkingswijze met de minste voorkeur, het storten, is aanzienlijk in omvang afgenomen. Daar staat wel een stijging van de hoeveelheid verbrand en gecomposteerd afval tegenover.

Leemtewetstortplaatsen

In de Wet milieubeheer is geregeld dat de provincies eeuwigdurend verantwoordelijk worden voor het milieuhygiënisch financieel en organisatorisch beheren van stortplaatsen nadat deze zijn volgestort. Het gaat hier om stortplaatsen waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Nazorgplannen geven inzicht in de noodzakelijke milieumaatregelen in de nazorgfase. Deze plannen moeten door de provincies beoordeeld worden.

Vrijwel alle leemtewetstortplaatsen in Nederland hebben een nazorgplan. Van steeds meer stortplaatsen is de exploitatie beëindigd, de milieuvorzieningen zijn aangebracht en de uitvoering van de feitelijke nazorg door de provincies zal stijgen. De financiële aspecten van de nazorg zijn in deze milieurapportage buiten beschouwing gebleven.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Met preventie naar duurzaam ondernemen				+	
Huishoudelijk afval			-/+		
Secundaire en primaire bouwstoffen in provinciale werken			-/+		
Aanbod en verwerking van afval			-/+		
Leemtewetstortplaatsen				+	

12 Milieu en Bedrijven

Bedrijfsmilieuplannen en Milieujaarverslagen

In de afgesloten doelgroepenconvenanten zijn per bedrijfstak Integrale Milieutaakstellingen vastgelegd. Individuele bedrijven dienen deze afspraken uit te werken in bedrijfsmilieuplannen met een looptijd van vier jaar. Het indienen van deze plannen verloopt langzaam; de achterstand gesignaleerd in 2001 is verder opgelopen. Naast het opstellen van een bedrijfsmilieuplan is in de convenanten eveneens de afspraak opgenomen dat bedrijven jaarlijks rapporteren over de voortgang van de maatregelen en onderzoeken die in de bedrijfsmilieuplannen zijn opgenomen. Hieraan voldoen de bedrijven in het algemeen goed. Er zijn in 2002 meer milieujaarverslagen op basis van afgesloten convenanten gevalideerd door de provincies dan in 2001. Er kan worden vastgesteld dat bedrijven in hun jaarverslag de gevraagde inhoud vermelden.

Veiligheidsrapportages en Risico's zware ongevallen

Er is opnieuw sprake van een toename van het aantal goedgekeurde of in procedure zijnde (onder andere in overleg) veiligheidsrapportages. De situatie is thans zodanig dat voor vrijwel alle bedrijven die verplicht zijn een veiligheidsrapportage op te stellen een veiligheidsrapportage in behandeling is of reeds door de provincie is goedgekeurd. De aandacht voor veiligheid komt verder naar voren uit het aantal Besluit Risico's zware ongevallen bedrijven dat voor eind 2002 een melding heeft gedaan, een document Preventiebeleid ter voorkoming van Zware ongevallen heeft en een veiligheidsbeheersysteem heeft vastgesteld. Hiervoor is de score thans ruim 80% van de bedrijven die vallen onder Besluit Risico's zware ongevallen.

Vergunningverlening

Er zijn door de provincies in 2002 meer vergunningen verleend dan in 2001. Van het totaal van de vergunningen is eenderde ouder dan vijf jaar. Ten opzichte van 2001 is dit verbeterd. Hoewel het aantal vergunningen dat tijdig wordt verleend is toegenomen ten opzichte van 2001, wordt in iets meer dan helft van de aanvragen de wettelijke termijn niet gehaald.

Handhaving

De negatieve trend in het aantal door de provincies uitgevoerde preventieve controles van de voorgaande jaren is in 2002 omgebogen; er zijn meer preventieve controles uitgevoerd dan in 2001. Het aantal overtredingen dat hierbij is vastgesteld, is afgenomen. Bij gemiddeld een op zes bedrijven wordt een bestuurlijke waarschuwing uitgedeeld. Het aantal klachten over bedrijven is in 2002 verder toegenomen.

Kwaliteitszorg

Negen provincies beschikken over een vastgesteld kwaliteitszorgsysteem voor zowel de vergunningverlening en handhaving. In 2001 waren dit nog zes. Drie provincies zijn gereed met de invoering van het kwaliteitsstelsel voor de handhaving. Alle provincies beschikken over een vastgesteld kwaliteitszorgsysteem voor vergunningverlening en negen provincies beschikken over een vastgesteld kwaliteitsstelsel voor de handhaving. Ten opzichte van vorig jaar hebben de provincies voortgang geboekt in de invoering van kwaliteitszorgsystemen.

Hoe staat het met...	--	-	-/+	+	++
Bedrijfsmilieuplannen en Milieujaarverslagen		-			
Veiligheidsrapportages en Risico's zware ongevallen				+	
Vergunningverlening		-			
Handhaving			-/+		
Kwaliteitszorg				+	

